

Geachte Tweede Kamerleden,

Nederland staat wereldwijd bekend om haar vrijheid in denken en handelen. Dit is een kernwaarde waar we trots op zijn en die we willen behouden. Helaas zien we dat de groeiende invloed van de digitale wereld deze vrijheid en daarmee ons welzijn onder druk zet, vooral voor onze jongeren.

De impact van de online leefwereld op jongeren

Jongeren groeien grotendeels online op. In een omgeving die hun dagelijks leven en ontwikkeling sterk beïnvloedt. Het biedt hen mogelijkheden om te communiceren, leren, groeien, geïnspireerd te raken en verbonden te blijven, wat hun algehele ontwikkeling en welzijn bevordert. Maar de keerzijde van online opgroeien wordt ook steeds duidelijker: er zijn steeds meer negatieve effecten.

De vrijheid, veiligheid en gezondheid van onze jongeren staan in toenemende mate onder druk. We zien in Amsterdam bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid dat conflicten regelmatig beginnen aan de hand van online pesterijen, beledigingen, bedreigingen of provocaties. Individuen hebben steeds vaker te maken met online discriminatie, haatberichten, bedreigingen en intimidatie. Sociale media platformen kunnen een sterk katalyserende werking hebben en bestaande dynamieken en problemen vergroten en/of beïnvloeden. Online shaming en pesten komt vaak voor, met name richting jonge meiden. In extreme gevallen zijn jongeren slachtoffer van sextortion, exposing en ongewenste verspreiding van privéfoto's of -video's. In 2023 geeft vier procent van de Amsterdammers (15-35 jaar) aan dat iemand ooit naaktfoto's of -filmpjes van hem of haar online verspreid heeft of bedreigd heeft dit te doen.

Naast de impact op hun veiligheid, staat ook de gezondheid van jongeren onder druk. Veelvuldig gebruik van smartphones kan een negatieve invloed hebben op het concentratievermogen, de schoolprestaties en de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren. Het aandeel Amsterdamse jongeren (13-16 jaar) met risico op problematisch gebruik van sociale media is gestegen (2023 16%, 2021 12%) en ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (13%). Bovendien zien we bij een groeiende groep kinderen dat het gebruik van sociale media leidt tot problemen met mentale en/of fysieke ontwikkeling. Volgens onderzoek van de UVA ervaart 60% van de jongeren door sociale media negatieve gevolgen als het gaat om hun mentale gezondheid. De wetenschap is nog verdeeld over de impact van sociale media op de mentale gezondheid van jongeren. Wij zijn echter van mening dat we het onze jeugd verplicht zijn om niet te wachten op consensus. Hoe je het went of keert; een gemiddelde schermtijd van 7 uur per dag is op meerdere vlakken niet wenselijk of gezond voor jongeren.

Los van de impact op jongeren zelf, zien we dat de gevolgen en effecten ook drukken op onze gemeentelijke taken. Het gaat dan voornamelijk om taken zoals: schoolveiligheid, kwaliteit van het onderwijs, jeugdzorg, handhaving van de openbare orde en veiligheid en schuldhulpverlening.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

We zien het als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat jongeren zich veilig kunnen ontwikkelen tot veerkrachtige, vrije individuen. De online leefwereld moet in dienst van jongeren staan, en niet andersom. Maar dat kunnen we niet alleen. Het is van cruciaal belang dat we als samenleving gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen om dit aan te pakken.

In de eerste plaats zien we een verantwoordelijkheid van sociale media platforms om kwetsbare groepen, zoals jongeren te beschermen. Zij dienen hun platforms op een ethische manier te ontwerpen, door bijvoorbeeld te stoppen met functionaliteiten die schermtijdverslaving in de hand werken en door te stoppen met algoritmen die schadelijke content vaker vertonen. Ook zien we een belangrijke rol weggelegd voor opvoeders en professionals die met jongeren werken. Ze kunnen jongeren informeren over de risico's, hen begrenzen, helpen gezonde gewoonten te ontwikkelen rondom het gebruik van technologie en door zelf het goede voorbeeld te geven. Tot slot hebben overheden zelf ook een

verantwoordelijkheid. Onze jongeren verdienen een internet dat hen beschermt en een overheid die hen en hun omgeving hierin ondersteunt.

Wat is er nodig?

Als samenleving hebben we nog onvoldoende geleerd om met complexe uitdagingen rond de online leefwereld om te gaan. Visie op o.a. digitaal opgroeien vanuit de overheid is nodig. We moeten leren om beter aan te sluiten op de online leefwereld van jongeren. Dat kan niet zonder jongeren en hun omgeving. Betrek hen daarom actief bij de totstandkoming van de mogelijke maatregelen en interventies. Ontwerp samen met hen. Dat zijn we als overheid nog niet zo gewend maar dit is wat Amsterdam betreft echt een randvoorwaarde om dit goed te doen. Wij zien dat dit complexe vraagstuk om een fundamenteel andere aanpak vraagt.

Het college gaat daarom binnenkort met de Amsterdamse gemeenteraad in gesprek over onze denkrichtingen, uitgangspunten en mogelijke interventies. Om vervolgens vorm te kunnen geven aan concrete maatregelen en beleid in Amsterdam.

Echter, dit is niet alleen een lokale kwestie, Amsterdam kan dit niet alleen. Wij zien een aantal knoppen waaraan op landelijk niveau gedraaid kan worden zodat de landelijke overheid en gemeenten Nederlandse jongeren en hun omgeving effectiever kunnen helpen en beschermen.

Reguleer: Indien de platformen hun verantwoordelijkheid niet nemen zorg voor strenge(re) regulering, waar nodig in EU verband. Door bijvoorbeeld te zorgen dat platformen:

- zich daadwerkelijk inzetten om minderjarigen te stimuleren tot bewust, gecontroleerd en veilig sociale mediagebruik;
 - stoppen met functionaliteiten die schermtijdverslaving in de hand werken;
 - stoppen met algoritmen die schadelijke content vaker vertonen, waarbij kinderen in rabbit holes vol racisme, haat, gewelddadige en ongezonde content terecht komen;
 - het chronologische algoritme (berichten die op volgorde van plaatsing vertoond worden) en hoge privacy settings de standaard te maken.
 - gebruik maken van leeftijdsverificatie. Onderzoek de mogelijkheden om dit via Apple store of Google store te laten doen als dit niet via de platformen zelf kan. De recent aangekondigde maatregelen over teenaccounts op Instagram zijn een stap in de goede richting maar het is alsnog mogelijk een andere leeftijd in te vullen.
 - meldingen van misstanden door gebruikers goed en snel opvolgen. Daarnaast dienen de platformen duidelijk en goed zichtbaar te maken waar en hoe gebruikers kunnen melden.
- **Onderzoek de mogelijkheden voor uitbreiding van het smartphone verbod op scholen.** Het huidige verbod op smartphones in de klas juichen we toe. Amsterdam wil een stap verder gaan, om zo leerprestaties, concentratie, sociaal contact en de schoolveiligheid te vergroten. Wat ons betreft is er geen ruimte voor smartphones op plekken waar jongeren leren. Dus ook geen telefoons buiten de klas. Natuurlijk met uitzondering van educatief of medisch gebruik. Dit zou moeten gelden voor alle onderwijsinstellingen, ook mbo's/hbo's en universiteiten. Onderzoek samen met de onderwijsinstellingen wat wenselijk en realistisch is.
 - **Gun (jonge) kinderen een smartphone vrije jeugd en stimuleer het verantwoord gebruik van sociale media en smartphones.** Om de veiligheid en gezondheid van jongeren te beschermen is een maatschappelijke normverschuiving noodzakelijk. Ouders moeten gestimuleerd worden om het geven van een smartphone uit te stellen. Op dit moment is de gemiddelde leeftijd negen jaar. Start een landelijke campagne om deze normstelling te stimuleren. Neem maatregelen tegen het verslavende karakter van sociale media door o.a. regulering, normstelling, educatie. Ieder kind heeft recht op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid (artikel 24). Problematisch sociale media gebruik is een bedreiging van de gezondheid van jongeren.
 - **Sociale media voor kinderen onder de 13 is een no go.** Adviseer en stimuleer dat ouders hun kinderen sociale media niet laten gebruiken tot in ieder geval de leeftijd van 13. Dit is ook de minimumleeftijd die de meeste platformen hanteren. Onderzoek of het realistisch is om dit leeftijdsadvies te verhogen naar de leeftijd van 15/16 en kom met een aantal concrete maatregelen zolang de platformen hun schadelijke functionaliteiten en algoritmen niet aangepast hebben. Zorg dat hier Europese afspraken over komen.

- **Zet niet alleen in op verbieden;** mediawijsheid van jongeren én ouders bevorderen is essentieel. Ook voordat kinderen en jongeren online gaan. Ondersteun ouders bij het vormgeven van het digitale ouderschap. Bijvoorbeeld door ouders met hele jonge kinderen al te adviseren over dit onderwerp, door campagnes en het faciliteren en ondersteunen van initiatieven die mediawijsheid stimuleren.
- **Zet breed in op digitale geletterdheid en weerbaarheid.** Zorg ervoor dat zoveel mogelijk Nederlanders de kennis en vaardigheden hebben om zich goed en veilig te bewegen in de online wereld en in staat zijn om (nieuwe) technologieën bewust en gezond te gebruiken. Het gebruik van technologie kan ook heel inspirerend, verbindend en nuttig zijn.
- **Investeer in kennisbevordering** over de online leefwereld onder professionals (bijvoorbeeld docenten, jongerenwerkers, ambtenaren).
- Ga de negatieve impact van smartphone en sociale media (pro-)actief tegen en **zorg voor hulp als het mis gaat.** Investeer in bestaande meldpunten zodat er meer meldingen gedaan kunnen worden en investeer in de bekendheid van deze meldpunten zodat dat jongeren, hun opvoeders en professionals ook weten waar ze moeten zijn. Zorg ervoor dat het benodigde zorgaanbod georganiseerd is, waardoor de melders ook adequaat geholpen kunnen worden.
- **Richt een fonds op waar partijen, zoals de grote techplatformen, mede-verantwoordelijk worden en meebetalen** aan preventieprogramma's, interventies, campagnes, versterking van meldpunten etc in Nederland.
- **De overheid kan niet om platformen als TikTok heen. Heroverweeg de richtlijnen rondom TikTok.** Het is niet wenselijk en realistisch gebleken om platformen, zoals TikTok, niet te gebruiken. Niet alleen om jongeren te bereiken, maar ook om aan te blijven sluiten bij de leefwereld van jongeren en te zien wat er nodig is om hen te beschermen/ helpen.
- **Neem maatregelen tegen het delen van desinformatie die schadelijk is voor de gezondheid gericht op kinderen en jongeren.** Want hoewel het internet een belangrijke bron van informatie biedt over gezondheid, wordt er ook desinformatie gedeeld over bijvoorbeeld vaccinaties, extreme challenges die slecht zijn voor de gezondheid en schadelijke voedingsadviezen. Ieder kind heeft recht tot informatie en materiaal die belangrijk is voor een gezonde ontwikkeling (artikel 17). De overheid heeft daarbij ook een taak om kinderen te beschermen tegen desinformatie en materiaal die schadelijk voor de gezondheid is. Ontwerp effectieve strategieën om desinformatie tegen te gaan. Werk samen met sociale media platformen voor het identificeren en aanpakken van personen/bronnen die systematische desinformatie over gezondheid verspreiden.
- **Neem maatregelen om te voorkomen dat kinderen en jongeren in de online wereld in de financiële problemen raken en schulden oplopen.** Als gemeente financieren we nu lessen financiële educatie op scholen in het voortgezet onderwijs. Daarin is er nadrukkelijke aandacht voor hun onlinegedrag (online gokken, (f)influencers, achteraf betalen, beleggen en het opzetten van illegale handel). Op het mbo loopt al een geruime tijd de aanpak School en Schuld, waarmee budgetcoaches jongeren ondersteunen bij geldvragen en zorgen. Toch stapelt de problematiek nog op. De inzet van het Rijk is niet voldoende.
- **Zorg dat platformen of ontwikkelaars van technologie zich houden aan de code voor kinderrechten.** Deze code helpt ontwikkelaars en ontwerpers om de rechten van het kind bij het ontwerpen en ontwikkelen van apps, games, slimme apparaten en andere digitale technologie te implementeren. Hou hier bijvoorbeeld rekening mee bij het verstrekken van opdrachten, financieringen of samenwerkingen.
- **Onderzoek en monitoring:** bevorder onderzoek naar de impact van (bestaande en nieuwe) digitale technologieën op jongeren. Om trends en problemen vroegtijdig te signaleren en hierop in te spelen.

Tot slot

Wij zijn ons bewust dat de digitale wereld ook volop mogelijkheden voor kinderen en jongeren biedt. Wanneer het goed is georganiseerd, kan er online veilig geëxperimenteerd worden met heel veel verschillende onderwerpen en kunnen jongeren er belangrijke (sociale, creatieve en technische) vaardigheden ontwikkelen. Juist met deze online uitdagingen onderstrepen wij het belang van kinderen en jongeren die veerkrachtig opgroeien, met problemen en risico's leren omgaan en een informeel

netwerk hebben waarop ze kunnen terugvallen. Wij werken daarom graag samen met alle betrokken partijen om onze rol te vervullen in deze gezamenlijke strijd voor een gezonde en veilige online leefomgeving.

Met vriendelijke groet,

Alexander Scholtes
Wethouder ICT en digitale stad, gemeente Amsterdam